

[Faint, mostly illegible handwritten text in a medieval script, likely Gothic or Carolingian minuscule. The text is arranged in two columns across the page. Several lines are underlined in red ink, and there are several large red initials or rubrics scattered throughout the text.]

Communicata
in decem

M-s. 1297

an f.

R

2197.6

F. A. H. Maxß
1831 oho

2

DESCRIPTIO INI
TIORVM INCLYTÆ ACADÉ
MIÆ TVBINGENSIS ET OPPIDI
TVBINGÆ.

AVTORE
IOSEPHO BENTIO.

VVITTEBERGÆ
EXCVDEBAT IOHANNES
CRATO.

ANNO M. D. LIIII.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI

D. Eberhardo, Illustrissimi principis & Domini
Domini Christophori Ducis Vuirtenbergensis &c.
filio primogenito. Domino suo Clemen
tissimo Iosephus Bentius

S. D.

Fertur Achæmenias quondam lex pulchra per oras
Omnibus à Persis culta fuisse modis,
Quilibet ut rerum pro conditione suarum
(Dum rex imperium uectus obibat equo)
Offerret Domino quamuis diuersa secuti,
Munera tum regi qualiacuncq; suo,
Scilicet agricolæ fruges, sed uinitor uuas,
Pastor oues prompta siue uolema manu,
Artis opus pictor, donantq; fabrilia fabri,
Sic aliquas Domino quisq; ferebat opes,
Hæc eadem tanto gratissima dona Monarchæ,
Exiguo quamuis ære parantur, erant,
Sic Artaxerxi lympham portante Sinæta,
Hausta fuit palmis grata duabus aqua,
Huic quoq; gratatus Miles sic gratus honorem,
Pro magno pomum munere grande tulit.
Cuius ego specimen dare me (si uota ualerent)
Nunc profectura uoce precarer idem.
Scilicet ut dignum generoso principe munus,
Officium studio testificante feram.

Tamq;

Tamq̃ forem gratus, quam qui de Perside malum,
Obtulerat Domino gratior ipse suo.
Aggressus patriæ depinxi carmine tecta,
Docta Tubingensi tecta dicata Scolæ.
Quæ tibi nunc Princeps claris natalibus orte,
Spes patrij generis Dux Eberharde tui.
Exhibeo uulgata tuo sub nomine, quamuis,
Insignis meriti gratia maior erat.
Namq̃ quod ingenuas Musis dictantibus artes,
Est locus ad sedes culta Tubinga tuas.
Quod propagatis diuinis legibus illic,
Artibus excolitur prima iuuenta bonis.
Maiorum meritis uirtute fideq̃ tuorum,
Perfectum his cunctis quod frueremur, erat.
Inclytus his quondam princeps Eberhardus in oris,
Et patriæ pater hic & pietatis amans.
Gymnasium doctis condens hoc dulce camœnis,
Eximios magno fouit amore uiros.
Inclyta tu cuius si nunc imitabere facta,
Quod fieri nostræ spesq̃ precesq̃ petunt.
Gloria uirtutis cultorem tanta manebit,
Et quoq̃ Dux tanti nominis alter eris.
Ergo tuum cupiam cum Dux illustris honorem,
Primitijs studiij condecorare mei.
Mitis ades, nullaq̃ tuum patiare clientem
Parte patrocinijs posse carere tuo.
Ac male desertas hac tempestate camœnas.
Da precor ut nutu stent ualeantq̃ tuo,

A ij

Magnus

Magnus Alexander licet irrequieta gerebat
Bella, nec à Martis munere tutus erat.
Non tamen hos inter strepitus, & classica signa,
Deposuit uatis tum monimenta sui.
Id quoq; tu facies precor, & fecisse iuuabit,
Consilijs aderit tunc Deus ipse tuis.
Sic tua succrescat foeliciter auctibus ætas,
Totius & patriæ sint tua scepra salus.

Tuæ Celsitudini

deditissimus

Iosephus Bentius.

DESCRIPTIO INITIORVM IN
clytæ Academiae Tubingensis &
oppidi Tubingæ.

FA s mihi sit grato patriæ telluris amore,
Insueto carmen pede, ceu noua licia iungam,
Munera pierijs me debita reddere Musis.
Quas uidet ad ripas propè mœnia sacra Tubingæ
Neccarus, & dulcis uini rigat ora liquore.
Vos date iam uires, cui uos cunabula prima
Perpetuos studijs auctusq; dedistis ab æuo.
Non ego in exitium terræ surgentia bella
Mota Giganteo superis ausuq; mouenda
Nec Phaetonteis incensum ex ignibus orbem,
Daulida nec referam Pyrenæi regna Tyranni.
Vestra canam uestro sedis celeberrima cultu
Facta Tubingensis primordia sacra camœnæ.
Teutonicis oris, qua uix manet altera doctis
Clara magis studijs, aut nutrix iustior æqui,
Legibus aut uitæ rectoribus auctior ulla,
Sic modo nobilior monumentis facta uirorum
Præstantum, pulcro stat adhuc in flore statuq;
Cuius ab ingenua nomen uirtute paratum,
Famaq; tam late longumq; extensa per orbem
Lethæas citius non est abitura sub undas
Quam sua iam mundo, proprij Sol luminis orbis
Lumina suppositis terris radiosq; negabit.
Tantum alias superans sacratas numine sedes

A iij

Coetera

Cætera quantum aurum superat preciosius æra.
Huius ego dignas Musarum carmine laudes
Dicere iam conans terrent à talibus ausum,
Ingenij modicæ uires, & pondera rerum.
Vis perit ingenij raros agitata per usus.
Et nocet his breuitas breuibus contorta diebus,
Curaq; suscepti nimium properata laboris.
Quid faceret uersus Musis & Apolline dignos
Is, cui pro Bromio lentus bromus ora fatigat.
Crassaq; Pelusij ponuntur pocula Zythi.
Ennius infoelix, infoelix magnus Homerus
Ipse forent, horum contemptaq; sacra iacerent.
Ni sua uitigenus præbentia dona calorem,
Funderet ingenijs Bacchus laticemq; merumq;.
Vina sacris uerè perhibentur uatibus apta.
Si qua tamen tales remouerent dicta querelas,
Altera non minor est, ratio subit altera peior,
Improbilas uulgi studijs contrariam rectis.
Rarus & ingenuas Mœcenas excitat artes,
Vsq; adeo pulcris ætas hæc rebus iniqua est.
Surgit at in melius, fugit & labefacta querentem,
Spes animum maior, melioraq; concipit, inde
Iam fore promittens, post tot perpeffa laborum,
Fata suus redeant honor, & sua gratia Musis.
Cura gubernandi, quibus est & summa potestas
Tradita, ius populos, & publica commoda rerum.
Ordinis ac nostri docti sacer ordo Senatus,
Ad quorum ueniet uox hæc penetrabilis aures

Tan

Tanta patrocínio non irrita uota leuabit,
Ergo per inceptas lætus curisque remotis
Ingrediar laudes, nil iam remoretur euntem.
Non prolixus ero, sed ut alueum tempore uerno
Egrediuntur apes uiridis per gramina campi,
Parca legunt operi libatis floribus apta.
Sic ego gratanti dicturus carmine laudes
Contrahar, & primis tangam quasi maxima labris.
Nec mea Pirenei uanos imitata libellos,
Cæpta Palæphatia signabit uoce papyrus.
Visa feram partim, partim mihi cognita certò,
Eximiam quarum laudem pia facta merentur.
Vos mihi nunc faciles præsentia numina Musæ,
Et Parnasiacæ decus & dulcissima rupis
Gloria, clare tuis meritisque fideque senatus.
Qui colitis studiis, & dextra iacra fouetis
Alta Tubingensis, multis quæ uitifer uuis
Neccarus, & muris uicinior alluit amne.
Non auersati uestri cultoris honorem,
Pro solito nixo clementer adeste fauore.

Est tellus celebrata loco, qua summa regendi
Iura Ducesque tenent Wuirtembergensibus agris,
Hanc niger è piceo deducens flumina saltu
Neccarus, irriguo mediam perlabitur amne.
Diues ager frugum, diues quoque copia Bacchi,
Natiua rerum ditat bonitate colonos,
Ruricolæ faciat messis, sunt horrea spicis
Plenaque, de lacubus plenis calcantis Alysi,

Musta

Musta fluunt, quando uindemia colligit uuas .
Nec sua sunt adeo cultoribus arua maligna ,
Ut nulla uotum non æquent parte colentis .
Siue igitur uario flumen quod pisce natetur ,
Siue nemus faciens umbras, uenantibus aptum .
Seu capiant animum foeti genialibus horti
Arboribus, non destituit te gratia rerum .
Nec sua per lætos erranti pascua campos,
Pabula foecundus pecori male subtrahit ager.
Præterea è terris fontesq; scatere salubres,
Tot uideas pecori, tot qui mortalibus usus .
Affectis præstent, quorumq; obnoxia morbis
Corpora sunt uarijs, illis persæpe medentur.
Adde quod hi gratos præstent sitientibus haustus .
Nec tamen euacuant condentes æra crumenas .
Est quoq; fons illa (magnum & mirabile quiddam)
In regione uelut miscens Acheloia Baccho ,
Ut dubium raro si gustes ore liquorem
Ignores uel aquam, uel uinum sumpseris ipse ,
At magis hanc uini dicas redolere saporem .
Vsq; adeo uarijs donis mirèq; creata ,
Omnia diuinæ passim bonitatis abundant.
Quid referam celsas munitis turribus artes,
Oppida cum pagis longoq; ex ordine uillas .
Quæ locus & certum forsan dabit omnia tempus,
Huius in extrema dictæ regionis in ora ,
Qua tenui Zephyri fluit agmine Nicer ab aura .
Vrbs iacet Aonijs Phœbo Musisq; dicata,

Cæpta

Cepta Solo pingui condi,tum crescere amoeno,
Pulcra loci positu,colles nascentibus uuis
Et montes herbis,& ualles flumine gaudent.
Quæ (quia ceu sonitum tuba ductilis edit in auram)
Præ reliquis fuerat totum uulganda per orbem.
Est quasi fatali tum nomine dicta Tubinga.
Nam uelut hæc animos Mauortia pectora uoce,
Excitat ad pugnas & fortia bella gerenda,
Sacra nouenarum sic edita plectra sororum,
Quæ latum longèq; sonum commota dedere.
Ad studiij cultus,dulcesq; Aganippidos undas,
Potandas multos huc undiq; adire trahebant.
Ne tamen hæc culti domus & penetralia Phœbi,
Ex omni iusta tutela parte carerent.
Addita contiguo cliuo,qua uernus ab orbe,
Occiduo Zephyrus spirat contrarius Euro.
Arx operosa tholis,atq; alta mole superba,
Ornatum splendore caput regalibus effert.
Hinc atq; hinc positas ualles per mollia prata,
In latus ambarum faciem ceu brachia tendens.
Altior ipsa procul latè prospectat ad imas,
Ipse cauo dextram foecundans flumine Nicer,
Alluit, & læti nutrit uineta lyæi.
Nec minor,alterius si spectes commoda partis,
Laus erit,æquandis hæ certant usibus ambæ.
Fontis ab exigua prolapsus origine uiuus,
Arua rigans medio,præbens molitoribus undas,
Vicinam donec loturus perfluit urbem.

B

Sed

Sed quali celebrabo tuas urbs inclyta laudes
Carmine, te quali potero nunc ore tueri.
Paruula cum latis non sis circumdata muris,
Nec bene turritis tua stantia moenia portis,
Firmentur, Pario niteant nec marmore tecta.
Qualis uel quondam memoratur Troadis Assos,
Et uallata loco, uallata manuq; fuisse.
Qualiter aut domibus Baiæ laudantur eburnis,
Altaq; uel Babylon magni spectacula mundi.
Sis angusta licet (fateor) non pergama semper.
Alta iuuant, sculptum molisq; toreuma superbæ,
Moenia non faciunt urbem celsa esse beatam.
Est bene munitus uerè locus ille putandus,
Quem bene muniuit nutrix concordia pacis,
Et ius, & rectrix nostræ lex regula uitæ,
Te quoq; nobilibus studijs rebusq; studentem,
Et decus & morum talis comitatur honestas.
Quid memorem ueteris dignissima iura colentum,
Hospitijs: quid munditiem, cultusq; habitumq;.
Dignumq; ingenuis & castis moribus aptum.
Extremis ueniat mihi quis deuectus ab Indis,
Hospes is, hospitium quamuis non notus habebit.
Axylus officio non his certaret amicò.
Ac nisi uel cultus hominum, cultusq; locorum,
Aptior à studijs hanc commendasset honestis.
Vel pia pro Christi sancto grege, cura regentum,
Proq; secuturis carisq; nepotibus olim,
Anxia formandis omni uirtute fuisset,

Vix

Vix reor illustri tantæ sub principe nomen,
 Hæc titulumq; Scolæ toto meruisset in orbe.
 Vix & Apollo suis Nymphis Helicone relicto,
 Illic ipse nouum socijs Heliconæ colendum,
 Dignandumq; locum tali quæsisset honore.
 Ergo bonas ocij domus ut profitentibus artes,
 Certa propagandi, simul & discantibus esset.
 Vir pius antiquæ de gentis origine natus,
 Vuirtenbergiacis princeps Eberhardus in oris.
 Dux sapiens ueræ magnus uirtutis amator,
 Condidit insigni flagrans pietate fideq;
 Sacra uiris sacris doctisq; Lycæa camoenis,
 Salue sacra domus Clarij penetrabile dearum.
 Numinis, æternæ cuius præconia famæ,
 Vulgata magnum complerunt æthera uoce.
 Qua te laude feram, cum non sis ultima cæpti
 Pars mihi præsentis nec contemnenda laboris,
 Consilij domus, & docti reuerenda senatus
 Curia, uictoris quæ spectas celsa Georgij
 Tempora, resurgentis uergentia solis ad ortum.
 Hei mihi pro meritis, cum sis dignissima magnis
 Laudibus ornari, docto & bene carmine pingi.
 Quod celebri nequeo uersu te tradere famæ.
 Versibus auden. em (quid non facit improbus ausus)
 Et per inassuetos tentantem uadere calles,
 Me nitor assumpta rerum sub mole fatigat.
 Attamen aggrediar, quamuis luctatus iniquo
 Pondere, Phœbææ de multis pauca referre

Ornamenta Scolæ, nec non monimenta sophorum .
Quæ si non alio commendaretur honore,
His decorata satis fuerat iam laudibus, est quod
Ingenijs raris clarorum culta uirorum.
Quod mare, quæ regio, magno sub sidere cœli,
Vranium nescit, cuius facundia tanta
Parcꝫ fuit quondam consulta scientia iuris
Aufonis Aufonios homines ut traxerit ora
Quale decus fueris ô nobilitate Gregori .
Lampartere tuis raris uirtutibus olim ,
Maximus hoc magno pius Æmilianus in orbe
Te merito Cæsar nouit complexus amore .
Mystica quis ueris de fontibus eruta sacra ,
Diuino melius docuit quam Capnion ore ?
Fallor & ? an quondam non sit numeratus in illo ,
Ordine, præcellens doctrina & laude Philippus ,
Ingenio nulli, nulli pietate secundus ,
Qui uelut argutus dulci modulamine Cygnus
Eminet, ingrato nomenqꝫ meretur in orbe.
Nec Nauclere tuas tacitus uenerabilis ædes ,
Contiguas templo ueluti parœcia quondam .
Prætereo, cuius non dedignatus honorem ,
Præterijt princeps Eberhardus nobilis heros .
Is quia cum solida doctrina præditus esset,
Iudicij foelix & dexteritate ualeret.
Intèriore Duci meruit fore iunctior usu ,
Nunc quoqꝫ Pæonia cantati nominis arte,
Inclyta fama tui passim celeberrime Fuchsi .

Hesper

Hesperias implet partes ac implet eoas.
Illustrata tuis clari monumenta Galeni,
Et Coi medica senis arte laboribus extant.
Ipse Machaonijs præstans Podalyrius herbis,
Noscendis facile palmam tibi cederet heros.
Digne frui uitæ melioris tempore, cuius
Perpetuo nomen Solis cum luce manebit.
At nimium longa serie mihi surgeret ordo,
Omnia doctorum saltem si clara uirorum,
Nomina, præsentis recitando persequar ore.
Iam quoq; si reliquas ornatis cultibus auctas,
Structurasq; domum Musis loca sacra nouenis.
Nuper & erectas preciosis molibus ædes,
Dedaleasq; operas digna grauitate nitentes.
Dicere continuem dici uelut illa merentur,
Non modo non longis faciles ambagibus aures.
Detineam (siquidem nimium prolixa molestant,)
Sed quoq; deficeret memoranti talia tempus,
Attamen hæc nobis quæ conuenientia rebus,
Mystica concessos sensus & iacra recludunt.
Præsentis nequeo uix non attingere uersu.
Illa quod inuictæ Catharinæ sculpta sigillo,
Virginis ora gerit proprijs insignibus usa.
Pingitur hac dulcis tecta sub imagine doctrix,
Sponsa redemptoris foelix Ecclesia Christi.
Nam Catharina uelut tum quinquaginta puella,
Inuicto uicisse uiros hæc dicitur ore,
Cum modo pro Christo, modo proq; salute professa.

B iij

Iam

Iam tradenda neci, & uiolentis mortibus esset.
Sic crucis obtectus specie paruusq; piorum
Coetus, in hoc donec luctatus militat orbe.
Intrepido uerum nullo prohibente fatetur
Ore Dei uerbum, testatum & sanguine Martyr
Auspice sub Christo uero uincente triumphat.
Accipe si poterat forsan situs ipse docere,
Non aliena loco, nam religiosa uetustas,
Omina principis & rebus in esse putauit.
Ponē quod hæc cultu regali respicit arcem,
Ante uidet templum medio sedet ipsa locata.
Sic sibi coniunctis stant hæc compagibus ambo,
Ut scola cum fano posset domus una uideri.
Scilicet hoc monuit, sacris ut tradita libris,
Ipsa uelut custos uigilans oracula seruet,
Numinis auxilio diuini sæpe uocato.
Sacraeque syncerae doctrinae semina spargi,
Curet, & humanas omni res arte iuuari.
Non secus ac speculae curae uigilantis in alto
Vertice, nunc illas nunc has prospectat ad oras.
Rursus ab occiduo uiolentos cardine flatus
Bacchantesq; truci uultu fera monstra gigantes,
Contra uulgus iners artes ut damna perosum,
Viribus armatus, sanctis & legibus omnis
Iure Magistratus Musas defendere debet.
Sed modo tempus erit, qua uestra sede relicta.
Castalides Nymphæ simul & Latonia proles.
Accliuem iubeat lentus conscendere montem,

Arcis

Arcis magnificæ montem splendore superbum,
Proxima surgentis cliuo quæ iungitur urbis
Illa sinu gemino latus faciente recessus,
Vndiq; inapertos sublimis prospicit agros.
Decliuēs geminis colles amplexibus ulmus,
Læta tenet, grauidis Bacchi & iuga uitibus ornant
Hæc arbuſta fouet, multo turgentia uino.
Amneq; tam dulces illic fundente liquores.
Neccarus, ut Nectar forſan ſit iure uocandus.
Ne tamen ut dubius queras, ut sæpe uiator.
Qualia ſint celsi turrita palatia montis
Alta Ducum domus eſt, & clari Principis aula
Vuirtenbergiaci, quam cum libet intrat equeſtri
Stipatus turma, uiſurus & alma Tubingæ
Mœnia, namq; pari regaliter intus & extra
Eſt extructa modo, nec non & ſplendida cultu
Eminet, haud æquans firmato robore cultum,
Apta magis paci domus eſt, quam fortibus armis
Siue igitur foris aſpicias rutilantia ſignis
Tecta procul (mirum) purò fulgentibus auro.
Seu uideas intus precioſa ſedilia ſumptu,
Aſſyrio dices miratus facta colore
Pulcher imaginibus uarijs cælatus & auro.
Fons medio lymphas illic ducente canali
Colligit, & gratas ſitientibus egerit undas.
Mox quis ad interius grefſu penetrabile receptus,
Miretur tanq; celeftia templa uideret
Humanam uulgi ſuperant faſtigia ſortem

Leuibus

Leuibus induētis cameræ & conclauia crustis
Effulgent, longa serie tot facta uirorum
Sculpta tot, & subsunt pictis asarota figuris
Ecquis cuncta queat parua memorare papyro.
Hæc decora alta loci, cum restent plura canenda,
Quam ferat elapsum modulari carmina tempus.
Insuper & cultis & amœnis confitus hortis,
Mons ibi circuitu lato conterminus urbi
Imminet, accipiens Phœbæo nomen ab Euro.
Quod propior spectet Nabathæi sideris axem.
A dextra liquido radices uitreus amne,
Neccarus humectat, uicina fouetq; liquore.
Ima uiatorem per gyros undiq; ducunt.
Inq; modum circi liber spatiantibus illic,
Ambitus ex omni grato oblectamine parte
Panditur, huc pubes studiosaq; sæpe frequentat.
Sit ne prior donis locus hic cerealibus, an ne
Diuitijs Bacchi dubito, sic uber abundat.
Frugibus omnigenis (quod & est mirabile dictu)
Quæ reliqua passim tota nascuntur in ora.
Non steriles dum, uepres, nec in hospita tesqua,
Summa uel ima tenent, ullis nec cautibus horrens
Tecta uelut cœlo scopulosa ceraunia, sordet.
Consita pubescunt dulci iuga mollia uite
Undiq; per colles accliuēs uinea multa
Surgit, & autumnum largo de Nectare donat.
Pinguia da ueterum loca, da Theffalica tempe,
Da uel Hyperboreos montes, & quicquid in ipso.

Ors

Orchomeno charitum tam culto nascitur horto,
Vix alibi inuenies inter tot iugera terræ,
Quæ uarijs æquent gignendis frugibus illum.
Totq; cibos horti uarios in uertice montis
Corporibus præbent, stirpes herbasq; salubres.
Sufficiunt, rebus nullis ibi copia defit
Quæ modo iam præsens uiuendi postulat usus.
Adde quod hic gelidi nouies bullantibus undis,
Errantes passim iuga per uernantia fontes.
(Callirhoë sicut) fundunt sitientibus haustus
Omnes illimes pariter, pariterq; bibendi,
His modo qui calidi sub tempore solis anhelant,
Sæpe uiatorem suffundens ærea Lymphas
Fistula tam gratas, admoto fortius ore,
Inde uoluptatis causa potare coegit.
Hic frondes nemorum pellentes sideris æstus,
Grata scatebrarum fessis loca subtus inumbrant.
Voce nemus loquitur totum cum daulias ales,
Mille modis uariat repetito gutture carmen.
Castalidum penetrare putes, aut phocidos undas
Sic locus hic Phœbo, Musis sic conuenit ipsis,
Sed mihi nunc abitum prærepti temporis hora
Imperat, & finem cæptis imponere suadet.
Quare agite ô Muxæ Iouis ô ueneranda propago,
Ingenijs præstans, & honoribus aucte senatus.
Si quicquam uestro forsan iam nomine dignum,

C

Si

Si meritas cecini laudes ego uester alumnus .
Accipito placida paucas pro munere chartas ,
Fronte precor (Si fata sinant) meliora dabuntur .

F I N I S .

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

153028

AB: 153028

ULB Halle

3

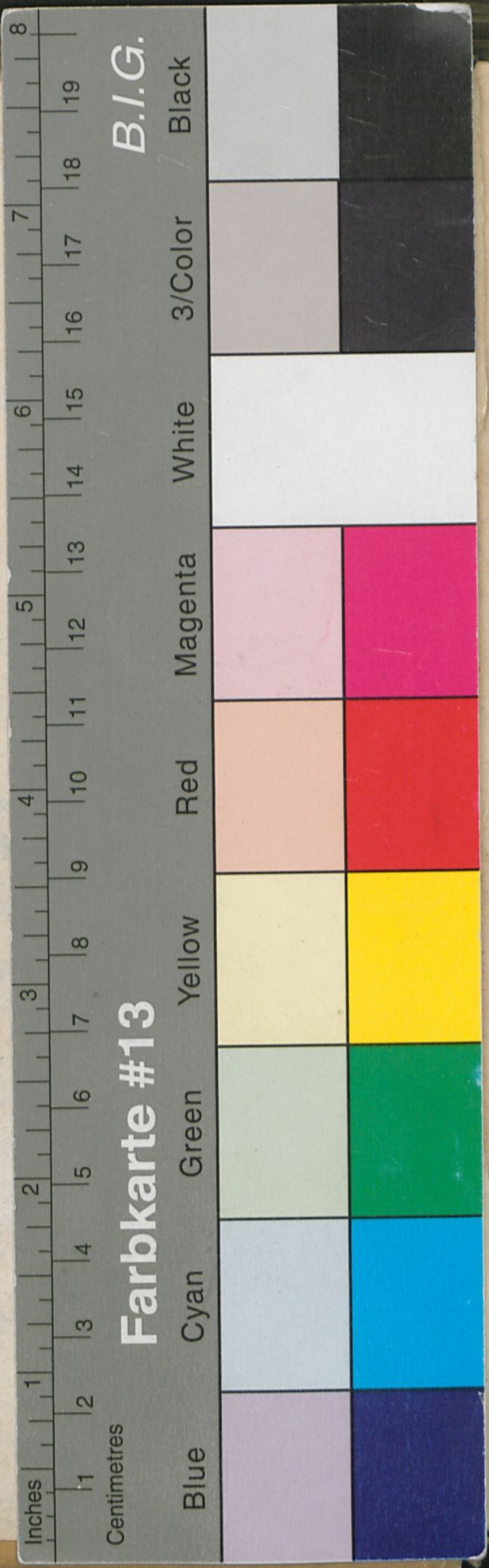
003 486 044

86

[Faint, mostly illegible handwritten text in a medieval script, possibly Gothic or Carolingian minuscule. The text is arranged in columns and includes several large, decorated initials in red ink. Some lines are underlined with red ink.]

2

DESCRPTIO INI
TIORVM INCLYTÆ ACADÆ
MIÆ TVBINGENSIS ET OPPIDI
TVBINGÆ.

AVTORE
IOSEPHO BENTIO.

VVITTEBERGÆ
EXCVDEBAT IOHANNES
CRATO.

ANNO M. D. LIIII.

